

Solveig Mary Lundbyes krigsberetning

Historien er nedtegnet av barnebarnet Hilde Sveum, f. 1979, basert på fortellinger i familien.

Solveig Mary Lundbye, f. Berntzen i 1924

«Jeg var 16 år gammel da krigen brøt ut i 1940. I 1940 jobbet jeg på Grythe gård hos Marthe og Torgeir Øksne. Der var det mange evakuerte. Både fra Oslo og Gjøvik. Norske soldater hadde også vært der natt til 20. april 1940.

Søndag morgen 21. april ble det så utrygt at de foretrakk å gå ned i kjelleren. Jeg var bekymret for mor som bodde på Mjølstad gård. Jeg løp oppover mens jeg hørte flere skudd. Visste ikke hvor farlig dette var. Imens var mor og min søster på tur ned i kjelleren på Mjølstad. Nede i kjelleren var det mange fra før. Der satt vi til slaget var over i Tobru den 21. april.

Etter at vi hadde spist litt middag kom en forkommen norsk soldat. Han fikk spise middag. Siden sov han litt på kammerset. Han var urolig og nervøs for at det skulle komme noen. Han fikk et par ski av oss og kom avgårde igjen. Vi var så spente på hvordan det gikk med ham. For etter en stund hørte vi skuddveksling mot Skistua i Vardal.

På Grythe hadde de opplevd noe mer dramatisk. Slik sett var jeg heldig, selv om jeg var i faresonen da jeg løp til Mjølstad. Mange tyskere hadde kommet og kommandert alle ut og opp på veien. Da trodde de at de skulle skytes Men de slapp med skrekken. To soldater hadde gjemt seg i potetkjelleren under hver sin tønne. De ble heldigvis ikke funnet. Hvis det, hadde det nok gått galt med alle på Grythe. Det var skutt mange hull gjennom veggen. Helt inn i stua. For de hadde nok mistanke om at det var soldater der. Vi kom snart i daglig arbeid igjen. Og livet gikk sin gang.

Lite var å få kjøpt i disse årene. F. eks. papirsko var det vi fikk tak i av sko. Ellers husker jeg at jeg hadde en finkjole og en hverdagskjole på de fem årene som krigen varte. Det meste ble kjøpt på merker.

I 1945 jobbet jeg hos banksjef Beck i Gjøvik Sparebank. Det var ikke trygt å gå ut i byen om kveldene. Særlig ikke for ei jente. Martin Alfred og jeg satt i parken og pratet en aften. Det begynte å mørkne. Plutselig så vi en tysker listende like bak oss. Vi la på sprang og kom oss inn i sparebankgården. Mens vi løp hørte vi flere tyskere som skrek. Det var nære på st de skulle tatt oss. Det var jentene de var ute etter.

Solveig Mary Lundbye forteller om krigen til Oppland Arbeiderblads Henning Gulbrandsen

Ut på våren 1945 begynte tyskerne å tape alle steder. Det var ikke lov å ha radio. Hvis tyskerne fant ut at noen hadde ulovlig radio, så bar det i fengsel med tortur, eller i verste fall dødsstraff. Om morgenen 8. mai 1945 hørte vi av noen som sikkert hadde hemmelig radio at nå ble det fred i landet. Plutselig kom flaggene opp og det ble rene 17. mai i gatene.

Det ble feiring med fyrverkeri og med musikk i gatene i mange dager. En kveld gikk det så galt at en rakett kom inn på loftet i Gjøvik Sparebank og tente på der. Jeg hadde lagt med og lå og hørte på jubel i gatene. Men plutselig ropte de: BRANN!

Jeg sto opp i en fart. Vi bar ut verdisaker. Det var heldigvis bare loftet som brant. Eller ble det mye røyk- og vannskader over alt i bygningen.»

Grythe